

Øystein Stette (red.)

Ny opplæringslov 2024

Med forarbeider og lovspeil

FAGBOKFORLAGET

Øystein Stette (red.)

Ny opplæringslov 2024

Med forarbeider og lovspeil

FAGBOKFORLAGET

Forord

Opplæringsloven er en av landets viktigste lover. Den regulerer skolehverdagen til over 820 000 barn og unge, og arbeidsdagen til over 95 000 lærere.

Formålet med å lage en ny opplæringslov har vært å gjøre en grundig vurdering av hvordan opplæringssektoren bør styres og hvilke nasjonale regler det er behov for. I tillegg har det vært et mål å gjøre loven så tydelig og oversiktlig som mulig, sånn at alle kan forstå og finne frem i reglene.

Mange av reglene i dagens opplæringslov videreføres i den nye loven. I tillegg innføres det nye regler og presiseringer.

Loven gjelder også alle som har læretid i bedrift, og voksne som får grunnskoleopplæring eller videregående opplæring.

Opplæringsloven skal være et solid rammeverk som sikrer alle en opplæring av høy kvalitet, et trygt læringsmiljø, og medvirkning i forhold som angår en selv.

Forslag til nye forskrifter blir sendt på høring høsten 2023.

Ny lov med forskrifter blir gjeldende fra 1. august 2024.

Struktur på den nye opplæringsloven:

- **Første del** – innledende regler
- **Andre del** – gjelder bare grunnskoleopplæring
- **Tredje del** – gjelder bare videregående opplæring
- **Fjerde del** – fellesregler for grunnskoleopplæringen og den videregående opplæringen for barn og unge
- **Femte del** – gjelder bare forberedende opplæring og videregående opplæring for voksne
- **Sjette del** – privat opplæring, godkjenningsordninger og privatistordninger
- **Sjuende del** – forskjellige regler
- **Åttende del** – sluttregler

Lovspeil

Under hver paragraf er det et lovspeil som viser om denne paragrafen er ny eller erstatter eller viderefører helt eller delvis paragrafer i opplæringsloven 1998. Når tidligere paragrafer videreføres helt eller delvis, er det ofte kommet inn språklige endringer.

Som vedlegg følger et lovspeil som tar utgangspunkt i paragrafer i opplæringsloven 1998 og viser hvor man eventuelt finner igjen denne paragrafen i ny opplæringslov 2024. Mange lesere kjenner godt paragrafer i tidligere lov, men kan ha behov for å finne igjen hvor dette er regulert i ny lov.

Merknader til paragrafene

Under hver paragraf er det tatt med merknader til paragrafen fra Prop. 57 L (2022–2023). Vær oppmerksom på at merknadene her er gitt til departementets lovforslag.

Siden dette er en ny lov, er flertallsmerknader fra Utdannings- og forskningskomiteen (Innst. L 442 (2022–2023)) tatt med under de paragrafene komiteen hadde merknader til.

Nye paragrafer

I Stortingets vedtak var det fire paragrafer som ble endret i følge forslagene i lovproposisjonen: §§ 1-6, 7-5, 7-12 og 10-5. Endringene av disse paragrafene finner du under hver paragraf i boka.

Den nye loven har 26 paragrafer med nye bestemmelser, og sju paragrafer har ledd med nye bestemmelser. Disse paragrafene og leddene er lagt i **fete typer**.

Lovteksten er oppdatert per 10. juni 2023.

Oslo 1. juli 2023

Øystein Stette

redaktør

Innhold

Lov om grunnskoleopplæringa og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova)

Første del – innleiande reglar

Kapittel 1 Formålet med og krava til opplæringa

- § 1-1 Formålet med lova
- § 1-2 Verkeområde
- § 1-3 Formålet med opplæringa
- § 1-4 Mål og prinsipp for opplæringa
- § 1-5 Samisk innhald i opplæringa og samiske læreplanar
- § 1-6 Fag- og timestfordeling og tilbodsstruktur
- § 1-7 Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk

Andre del – grunnskoleopplæring

Kapittel 2 Rett og plikt til grunnskoleopplæring

- § 2-1 Rett til grunnskoleopplæring
- § 2-2 Plikt til grunnskoleopplæring
- § 2-3 Innhald, vurdering og dokumentasjon i grunnskoleopplæringa
- § 2-4 Utsett og tidleg skolestart
- § 2-5 Gratis grunnskoleopplæring
- § 2-6 Kva grunnskole eleven skal gå på
- § 2-7 Straffansvar for brot på opplæringsplikta

Kapittel 3 Val av skriftspråk og særskilde språkrettar i grunnskoleopplæringa

- § 3-1 Bokmål og nynorsk for elevane i grunnskolen
- § 3-2 Opplæring i og på samisk i grunnskolen
- § 3-3 Opplæring i kvensk eller finsk i grunnskolen
- § 3-4 Opplæring i og på norsk teiknspråk i grunnskolen
- § 3-5 Opplæring i punktskrift i grunnskolen
- § 3-6 Særskild språkopplæring i grunnskolen
- § 3-7 Innføringsopplæring for elevar i grunnskolen som har budd kort tid i Noreg

Kapittel 4 Skyss, leksehjelp, skolefritidsordninga, skoletur og overgang frå barnehage til skole

- § 4-1 Rett til skyss til og frå skolen for elevar i grunnskolen

- § 4-2 Reisefølgje for og tilsyn med elevar i grunnskolen
- § 4-3 Krav om forsvarleg skyss og rett til losji der skyss ikkje er forsvarleg
- § 4-4 Leksehjelp
- § 4-5 Skolefritidsordning
- § 4-6 Skoletur med overnatting
- § 4-7 Overgangen frå barnehagen til skolen

Tredje del – vidaregåande opplæring 51

Kapittel 5 Rett til vidaregåande opplæring 51

- § 5-1 Rett til vidaregåande opplæring
- § 5-2 Studieførebuande og yrkesfaglege utdanningsprogram
- § 5-3 Planlegginga og utbygginga av det vidaregåande opplæringstilbodet
- § 5-4 Innhald, vurdering og dokumentasjon i den vidaregåande opplæringa
- § 5-5 Rett til omval
- § 5-6 Rett til lærepass eller anna tilbod på vidaregåande trinn 3
- § 5-7 Påbygging til generell studiekompetanse
- § 5-8 Gratis vidaregåande opplæring
- § 5-9 Rett til vidaregåande opplæring for dei som ikkje har opphaldsløyve

Kapittel 6 Val av skriftspråk og særskilde språkrettar i den vidaregåande opplæringa 63

- § 6-1 Bokmål og nynorsk for elevane i den vidaregåande opplæringa
- § 6-2 Opplæring i samisk i den vidaregåande opplæringa
- § 6-3 Opplæring i og på norsk teiknspråk i den vidaregåande opplæringa
- § 6-4 Opplæring i punktskrift i den vidaregåande opplæringa
- § 6-5 Særskild språkopplæring i den vidaregåande opplæringa
- § 6-6 Innføringsopplæring for elevar i den vidaregåande opplæringa som har budd kort tid i Noreg

Kapittel 7 Opplæring i bedrift 71

- § 7-1 Verkeområdet for kapittelet, og kven som er lærling, praksisbrevkandidat, lærekandidat og kandidat for fagbrev på jobb

§ 7-2 Inngåing og endring av kontrakt om opplæring	73	§ 10-6 Elevane si plikt til å delta og kommunen og fylkeskommunen si oppfølgingsplikt	103
§ 7-3 Heving og oppseiing av kontrakt om opplæring	74	§ 10-7 Skolereglar	106
§ 7-4 Kva rettar og plikter dei med læretid i bedrift har som arbeidstakarar. Tilhøvet til arbeidsmiljøloven	75	§ 10-8 Informasjon til elevane og foreldra	108
§ 7-5 Godkjenning av lærebedrifter	77	§ 10-9 Foreldreutvalet for grunnopplæringa (FUG)	109
§ 7-6 Krav til lærebedrifter	77	Kapittel 11 Tilpassa opplæring og individuell tilrettelegging	110
§ 7-7 Rekruttering av lærebedrifter og formidling til læreplass	78	§ 11-1 Tilpassa opplæring	110
§ 7-8 Tilskot til lærebedrifter	79	§ 11-2 Tilfredsstillande utbytte av opplæringa	112
§ 7-9 Oppfølging av lærebedrifter og tap av godkjenning	80	§ 11-3 Intensiv opplæring på 1. til 4. trinn	113
§ 7-10 Lærebedriftene sitt ansvar for opplæringa	80	§ 11-4 Personleg assistanse	114
§ 7-11 Krav til internkontroll i lærebedrifter	81	§ 11-5 Fysisk tilrettelegging og tekniske hjelpemiddel	115
§ 7-12 Samarbeidsorgan for lærebedrifter (opplæringskontor)	82	§ 11-6 Individuelt tilrettelagd opplæring	116
Kapittel 8 Organ knytte til fag- og yrkesopplæringa	84	§ 11-7 Vedtak om individuelt tilrettelagd opplæring og krav om sakkunnig vurdering	118
§ 8-1 Rådgivande organ for fag- og yrkesopplæringa	84	§ 11-8 Kva den sakkunnige vurderingane skal innehalde	120
§ 8-2 Yrkesopplæringnemnder	84	§ 11-9 Kompetansekrav for den som skal gi individuelt tilrettelagd opplæring	120
§ 8-3 Klagenemnd for fag- og sveineprøver	85	§ 11-10 Individuell opplæringsplan	122
Kapittel 9 Skyss, bustad, oppfølgingsteneste og overgang frå grunnskole til vidaregåande opplæring	86	§ 11-11 Årleg evaluering av utbyttet av den individuelt tilrettelagde opplæringane	123
§ 9-2 Reisefølge for og tilsyn med elevar i den vidaregåande opplæringa	88	§ 11-12 Alternativ og supplerande kommunikasjon (ASK)	123
§ 9-3 Hjelp med å skaffe bustad til elevar i den vidaregåande opplæringa	88	§ 11-13 Pedagogisk-psykologisk teneste	125
§ 9-4 Oppfølgingsteneste for dei som ikkje er i vidaregåande opplæring eller arbeid	89	§ 11-14 Læremiddel for individuelt tilrettelagd opplæring	128
§ 9-5 Overgangen frå grunnskolen til den vidaregåande opplæringa	91	Kapittel 12 Skolemiljøet til elevane	128
§ 9-6 Opplæringstilbod i overgangen frå grunnskolen til den vidaregåande opplæringa	93	§ 12-1 Verkeområde for kapittelet	128
§ 9-7 Tilbod om meir grunnskoleopplæring	93	§ 12-2 Retten til eit trygt og godt skolemiljø	129
Fjerde del – fellesreglar for grunnskoleopplæringa og den vidaregåande opplæringa for barn og unge	95	§ 12-3 Nulltoleranse og førebyggjande arbeid	130
Kapittel 10 Det beste for eleven, medverknad, skoledemokrati, foreldresamarbeid, skolereglar og plikt til å delta	95	§ 12-4 Plikt til å sikre eit trygt og godt psykososialt skolemiljø (aktivitetsplikt og dokumentasjonsplikt)	134
§ 10-1 Det beste for eleven	95	§ 12-5 Skjerpa plikt til å melde frå dersom ein som arbeider på skolen, krenkjer ein elev	142
§ 10-2 Elevane sin rett til medverknad	97	§ 12-6 Statsforvaltaren si handheving av plikta til å sikre eit trygt og godt psykososialt skolemiljø i enkeltsaker	144
§ 10-3 Samarbeid med foreldra	99	§ 12-7 Det fysiske miljøet	149
§ 10-4 Skoledemokratiet	100	§ 12-8 Tvangsmulkt	150
§ 10-5 Organiseringa av skoledemokratiet	101	§ 12-9 Straffansvar for brot på reglane om skolemiljø	151
		§ 12-10 Bevisbyrde i erstatningsaker om psykososialt skolemiljø	152
		Kapittel 13 Ordenstiltak	153
		§ 13-1 Bortvising	153
		§ 13-2 Pålagt skolebyte	156

Kapittel 14 Organiseringa av opplæringa og reglar for livssynsopplæringa	159	§ 14-2 Inndeling av elevar i klassar og grupper	159	§ 18-4 Rett til yrkesfagleg rekvalifisering	198
§ 14-3 Forholdet mellom talet på lærarar og talet på elevar	163	§ 14-4 Fjernundervisning	164	§ 18-5 Vidaregåande opplæring for vaksne utan rett	198
§ 14-5 Forbod mot forkynning	168	§ 14-6 Fritak frå aktivitetar i opplæringa på grunn av livssyn	168	§ 18-6 Rett til læreplass eller anna tilbod i den vidaregåande opplæringa for vaksne	199
§ 14-7 Opplæring om kristendom, religion, livssyn og etikk	170	Kapittel 15 Opplæringspråk, læremiddel og skolebibliotek	171	§ 18-7 Påbygging og opplæring fram til generell studiekompetanse	200
		§ 15-1 Opplæringspråk og talemål	171	§ 18-8 Realkompetansevurdering	201
		§ 15-2 Hovudmål på kvar skole	171	§ 18-9 Gratis opplæring for vaksne	202
		§ 15-3 Krav til rettskriving og krav til skriftspråk i læremiddel	173	§ 18-10 Rett til opplæring for vaksne som ikkje har opphaldsløyve	202
		§ 15-4 Ordlistar, ordbøker og skriveprogram	175	§ 18-11 Plikt til oppmøte og aktiv deltaking i opplæringa for vaksne	204
		§ 15-5 Skolebibliotek	175	Kapittel 19 Innhaldet i og organiseringa av den førebuaende og den vidaregåande opplæringa for vaksne	204
		§ 15-6 Utstyr	176	§ 19-1 Innhald, vurdering og dokumentasjon i opplæringa for vaksne	204
Kapittel 16 Rådgiving	176	Kapittel 17 Personalet i skolen, skolefagleg kompetanse og kvalitetsutvikling	179	§ 19-2 Organisering av opplæringa for vaksne	206
§ 16-1 Rådgiving om utdannings- og yrkesval	176	§ 17-2 Leiing	179	§ 19-3 Bokmål og nynorsk i opplæringa for vaksne	207
§ 16-2 Rådgiving om sosiale og personlege forhold	177	§ 17-3 Krav om kompetanse for å bli tilsett i lærarstilling	181	§ 19-4 Rett til opplæring i og på samisk for vaksne deltakarar	207
		§ 17-4 Krav om relevant kompetanse i undervisningsfag	183	§ 19-5 Tilpassa opplæring og individuell tilrettelegging for vaksne deltakarar	208
		§ 17-5 Kvalifikasjonsprinsippet	184	§ 19-6 Opplæring for å utvikle eller halde ved like grunnleggjande ferdigheiter i den førebuaende opplæringa for vaksne	209
		§ 17-6 Bruk av anna personale i opplæringa enn dei som er tilsett i lærarstilling	185	§ 19-7 Alternativ og supplerande kommunikasjon (ASK) i opplæringa for vaksne	210
		§ 17-7 Krav om at skolane har tilgang på vikarar	186	§ 19-8 Særskild språkopplæring for vaksne deltakarar	210
		§ 17-8 Fagleg og pedagogisk utvikling	186	§ 19-9 Opplæring i og på norsk teiknspråk for vaksne deltakarar	211
		§ 17-9 Praksisplassar i skolen	187	§ 19-10 Opplæring i punktskrift for vaksne deltakarar	211
		§ 17-10 Personalet ved leirskolar	187	§ 19-11 Planlegginga og utbygginga av det vidaregåande opplæringstilbodet for vaksne	212
		§ 17-11 Politiattest og forbod mot tilsetjing	188	§ 19-12 Rådgiving om utdannings- og yrkesval i opplæringa for vaksne	212
		§ 17-12 Skolefagleg kompetanse og kvalitetsutvikling	191	§ 19-13 Kompetansekrav i opplæringa for vaksne	213
Femte del – førebuaende opplæring og vidaregåande opplæring for vaksne	193			§ 19-14 Politiattest og forbod mot tilsetjing i den førebuaende opplæringa for vaksne	214
Kapittel 18 Rett til førebuaende opplæring og vidaregåande opplæring for vaksne	193			Kapittel 20 Medverknad, læringsmiljø, lokale ordensreglar og bortvising i opplæringa for vaksne	214
§ 18-1 Formålet med opplæringa for vaksne	193			§ 20-1 Rett til medverknad for vaksne deltakarar	214
§ 18-2 Rett til førebuaende opplæring for vaksne	194			§ 20-2 Krav til læringsmiljøet i opplæringa for vaksne	215
§ 18-3 Rett til vidaregåande opplæring for vaksne	196			§ 20-3 Ordensreglar for opplæringa for vaksne	216
				§ 20-4 Bortvising av vaksne deltakarar	217

Kapittel 21 Skyss, reisefølge og losji for deltakarar i opplæringa for vaksne	218	§ 25-4 Plikt til å delta i evalueringar og gi opplysningar	243
§ 21-1 Skyss til og frå opplæringsstaden for deltakarar i opplæringa for vaksne	218	Kapittel 26 Kulturskole	244
§ 21-2 Reisefølge for og tilsyn med deltakarar i den førebuande opplæringa for vaksne	219	§ 26-1 Kulturskole	244
§ 21-3 Avgrensing av rett til skyss og rett til losji i den førebuande opplæringa for vaksne	220	§ 26-2 Formålet med kulturskolen	245
Sjette del – privat opplæring, godkjenningsordningar og privatistordningar	221	Kapittel 27 Reklameforbud og forbod mot ansiktsdekkjande plagg	246
Kapittel 22 Privat opplæring	221	§ 27-1 Forbod mot reklame i skolen	246
§ 22-1 Kven som kan drive private skolar etter lova	221	§ 27-2 Forbod mot bruk av plagg som dekkjer ansiktet	247
§ 22-2 Ansvar til private grunnskolar	222	Kapittel 28 Ansvar til kommunen og fylkeskommunen	248
§ 22-3 Unntak frå visse krav for utanlandske og internasjonale grunnskolar	223	§ 28-1 Kommunen sitt juridiske og økonomiske ansvar	248
§ 22-4 Teieplikt i private skolar	223	§ 28-2 Fylkeskommunen sitt juridiske og økonomiske ansvar	249
§ 22-5 Privat grunnskoleopplæring i heimen	224	§ 28-3 Ansvar for opplæringa til dei som bur i barnevernsinstitusjonar	251
§ 22-6 Statleg tilsyn med private skolar	226	§ 28-4 Ansvar for opplæringa til innlagde og for barn og søsken til innlagde i helseinstitusjonar	252
Kapittel 23 Privatistordningar og godkjenning av utanlandsk opplæring	226	§ 28-5 Ansvar for opplæringa til innsette i fengsel	254
§ 23-1 Privatistar	226	§ 28-6 Unntak frå hovudreglane om kva opplæring kommunen og fylkeskommunen har ansvar for	255
§ 23-2 Praksiskandidatar	227	§ 28-7 Ansvar for skyss, reisefølge, tilsyn og losji	256
§ 23-3 Godkjenning av utanlandsk fag- og yrkesopplæring	227	§ 28-8 Ulykkesforsikring	258
§ 23-4 Behandling av søknad om godkjenning av utanlandsk fag- og yrkesopplæring	228	§ 28-9 Karriererettleiing	259
Sjuande del – forskjellige reglar	230	Kapittel 29 Klageinstans, tilsyn og forsøk	260
Kapittel 24 Samarbeid, samordning, opplysningsplikt, sjølvråderett og avgjerder på vegne av eleven	230	§ 29-1 Klageinstans for enkeltvedtak	260
§ 24-1 Samarbeid og samordning	230	§ 29-2 Statleg tilsyn	261
§ 24-2 Opplysningar til den kommunale helse- og omsorgstenesta og sosialtenesta	233	§ 29-3 Forsøksverksemd	262
§ 24-3 Plikt til å melde frå til barnevernet	234	§ 29-4 Oppfyllying av enkeltvedtak som er kjent ugyldig	264
§ 24-4 Rett til å ta avgjerder for eleven når barnevernstenesta har overtatt omsorga	235	Åttande del – sluttreglar	266
§ 24-5 Sjølvråderett for dei som har fylt 15 år	236	Kapittel 30 Iverksetjing og overgangsreglar	266
Kapittel 25 Behandling av personopplysningar og plikt til å delta i evalueringar	237	§ 30-1 Iverksetjing og oppheving	266
§ 25-1 Behandling av personopplysningar og unntak frå teieplikt	237	§ 30-2 Overgangsreglar	266
§ 25-2 Den nasjonale databasen for vitnemål og annan dokumentasjon av oppnådd kompetanse frå vidaregåande opplæring	241	§ 30-3 Endringar i andre lover	267
§ 25-3 Innhenting av opplysningar frå folkeregisteret	242	Vedlegg: Sentrale forslag til endringar i ny opplæringslov	268
		Vedlegg: Lovspeil frå lovproposisjonen	271
		Stikkordsregister	283